

חרסון

(Kherson). ח' היא עיר מחוז באוקראינה. נוסדה במאה ה-18, ומראשיתה ישבו בה יהודים. ערב מלחמת-העולם השנייה התגוררו בה יותר מ-15,000 יהודים בתוך אוכלוסייה של 167,108 נפש (מיפקד 1939).

ב-19 באוגוסט 1941 נכבשה ח' בידי הגרמנים, וכשני-שלישים מיהודי העיר היו בין המוצאים או הבורחים ממנה. בימי הכיבוש הראשונים נצטוו יהודי ח' להקים 'ועד יהודי', והוא נדרש לערוך בימים 24-27 באוגוסט רישום של היהודים. ב-5 באוגוסט נצטוו יהודי ח' לענוד על החזה ועל הגב את 'הכוכב היהודי' – טלאי צהוב בצורת מגן-דוד. הם גם נדרשו למסור לממשל הגרמני את כול הכסף ודברי הערך שלהם. לאחר שנגמר הרישום רוכזו יהודי ח' בגטו. בימים 16-30 בספטמבר 1941 הוצאו יהודי ח', כ-5,000 נפשות, לתעלה נגד טנקים מחוץ לעיר ושם נרצחו.

במחוז ח' היו הנפות היהודיות האוטונומיות קלינינדורף (Kalinindorf), סטלינדורף (Stalindorf) וניי זלטופול (Nay Zlatopol), ובהן קולחוזים יהודיים שהוקמו על בסיס המושבות היהודיות שהיו שם במחצית השנייה של המאה ה-19. ערב מלחמת-העולם השנייה התגוררו בשלוש הנפות הללו כ-35,000 יהודים, רובם חקלאים.

על גורל יהודי הקולחוזים אפשר ללמוד מגורל יהודי נפת סטלינדורף. במחצית השנייה של חודש ספטמבר 1941 נערכו אקציות, ובכמה קולחוזים נרצחו קבוצות של גברים יהודים. הוטלו תשלומי כופר כבדים, נשדד רכוש והוחרם הרכוש המשותף של הקולחוזים. בראשית אביב 1942 נדרשו האיכרים היהודים לזרוע תפוחי-אדמה ולגדל ירקות בשביל השלטון הגרמני. באפריל 1942 גויסו גברים רבים, שוכנו בשמונה מחנות, ועסקו בסלילת הכביש דניפרופטרובסק-זפורוז'יה (Zaporozhye). ב-29 במאי 1942 רוכזו הזקנים, הנשים והילדים שנשארו בקולחוזים ונרצחו. ב-5 בדצמבר 1942 רוכזו כול הגברים במחנה ליובימובקה (LYUBIMOVKA), וכולם נרצחו או נספו שם בעבודה קשה ובמחלות.

באמצע מרס 1944 שוחררו ח' והאיזור. האיכרים היהודים שניצלו וחזרו וביקשו לשקם את משקיהם, מצאו אותם תפוסים בידי רוסים ואוקראינים. פניות של יהודים לשלטון בקייב לחדש את הנפות היהודיות האוטונומיות נדחו, והן בטלו אפוא אחרי המלחמה.